

Sygn. akt III AUa 2550/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Antonina Grymel (spr.)
Sędziowie	SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus SSA Lena Jachimowska
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2015r. w Katowicach

sprawy z odwołania W. R. (W. R.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o prawo do emerytury górniczej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 8 października 2014r. sygn. akt VIII U 1572/14

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

/-/SSA Gabriela Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA Antonina Grymel /-/SSA Lena Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2550/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 maja 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił W. R. prawa do emerytury powołując się na treść art. 50a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i wskazując, iż na jego wniosek z dnia 23 listopada 2010r. decyzją z dnia 29 listopada 2010r. ustalono mu prawo do górniczej emerytury wobec spełnienia warunków wymienionych w przytoczonym przepisie. Nadto podano, iż nie spełnia również przesłanek do przyznania

prawa do emerytury w oparciu o art. 24 cytowanej ustawy, albowiem nie osiągnął przewidzianego tym przepisem wieku emerytalnego.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony, po ostatecznym sprecyzowaniu żądania, domagał się jej zmiany i ponownego przeliczenia świadczenia na podstawie art. 53 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwzględnieniem aktualnej kwoty bazowej do części socjalnej emerytury.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach wyrokiem z dnia 8 października 2014r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do górniczej emerytury od 1 maja 2014r. oraz zobowiązał organ rentowy do ustalenia wysokości świadczenia z zastosowaniem do wyliczeń 24% kwoty bazowej 3.191,93 zł w części socjalnej świadczenia.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, iż W. R. urodził się (...)

Na podstawie decyzji organu rentowego z dnia 29 listopada 2010r., od 1 listopada 2010r. nabył uprawnienia do górniczej emerytury w związku z osiągnięciem 50 lat życia i wykazaniem 25 lat pracy górniczej, na podstawie art. 50a ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto wynagrodzenie z 10 kolejnych lat kalendarzowych z okresu od stycznia 2001r. do grudnia 2010r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 225,90%.

Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 31 lat i 5 miesięcy okresów składkowych oraz 8 miesięcy okresów nieskładkowych, w tym 307 miesięcy z przelicznikiem 1,5 i 4 miesiące z przelicznikiem 1,8.

Obliczenie świadczenia nastąpiło przy zastosowaniu kwoty bazowej 2.716,71 zł.

Sąd I instancji podał także, iż po przyznaniu emerytury ubezpieczony kontynuował zatrudnienie, w związku z czym kolejnymi decyzjami organ rentowy dokonywał jej przeliczenia, doliczając staż pracy. Ostatecznie decyzją z dnia 20 marca 2014r. uwzględniono 34 lata i 5 miesięcy okresów składkowych oraz 9 miesięcy okresów nieskładkowych.

W dniu 7 maja 2014r. odwołujący złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do emerytury, w odniesieniu do którego wydano zaskarżoną decyzję.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd uznał, iż odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Przypomniał, iż zgodnie z art. 50a ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, górnicza emerytura przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) ukończył 55 lat życia;
- 2) ma okres pracy górniczej wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1,
- 3) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek

o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W myśl ust. 2 tego samego przepisu wiek emerytalny wymagany od pracowników: kobiet mających co najmniej 20 lat, a mężczyzn co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, wynosi 50 lat.

Sąd Okręgowy wskazał również, iż po myśli art. 21 ust. 1 cytowanej ustawy podstawę wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, stanowi:

- 1) podstawa wymiaru renty - w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do renty, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 5, albo
- 2) podstawa wymiaru ustalona na nowo w myśl art. 15.

Zgodnie z ust. 2 przepisu, ust. 1 pkt 1 stosuje się przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do emerytury.

Według z kolei art. 53 ust. 3 emeryturę, której podstawę stanowi podstawa wymiaru świadczenia, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 1 i ust. 2, oblicza się od tej samej kwoty bazowej, którą ostatnio przyjęto do ustalenia podstawy wymiaru, a następnie emeryturę podwyższa się w ramach waloryzacji przypadających do dnia nabycia uprawnień do emerytury. Zgodnie jednak z ust. 4, przepisu ust. 3 nie stosuje się, jeżeli zainteresowany po nabyciu uprawnień do świadczenia, którego podstawę wymiaru wskazał za podstawę wymiaru emerytury, podlegał co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

W ocenie Sądu Okręgowego, w rozpoznawanej sprawie przedmiotem sporu pozostaje, w pierwszej kolejności, czy ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury górniczej, bowiem takiego prawa odmówił mu organ rentowy, w następnej zaś kolejności, czy ubezpieczony ma prawo do przeliczenia świadczenia z zastosowaniem aktualnej kwoty bazowej do obliczenia części "socjalnej" emerytury wynoszącej 24% kwoty bazowej.

Sąd zaznaczył, iż zarówno zasada ustanowiona w ust. 3 powyższego przepisu, jak i jego wyjątek objęty ust. 4 dotyczy obliczania tzw. części socjalnej

(art. 53 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) emerytury "po emeryturze". Co do zasady więc do części socjalnej emerytury "po emeryturze" przyjmuje się kwotę bazową, która służyła do obliczenia uprzedniej emerytury. Wyjątek zaś dotyczy sytuacji, w której ubezpieczony po nabyciu uprawnień do uprzedniej emerytury podlegał co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Ma on wtedy prawo do obliczenia następnej emerytury od nowej kwoty bazowej w części tzw. socjalnej wtedy, kiedy po przyznaniu pierwotnej emerytury podlegał co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Sąd I instancji zauważył przy tym, iż ustawodawca nie zastrzegł, że okres podlegania "co najmniej 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym" należy odnosić wyłącznie do poprzedniej emerytury w chronologicznym ujęciu. Nie zaznaczył też, że ten sam okres wykorzystany już raz do obliczenia emerytury "po emeryturze", nie może ponownie służyć do obliczenia części socjalnej od nowej kwoty bazowej każdej następnej emerytury. Wystarczy zatem, aby tylko raz okres ten przypadł po nabyciu prawa do emerytury, aby każda kolejna emerytura (np. druga, trzecia) mogła być obliczona z wykorzystaniem nowej kwoty bazowej, pod warunkiem, że ubezpieczony wskazuje podstawę wymiaru pierwotnej emerytury (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2014r., I UK 413/13 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia

14 sierpnia 2014r., III AUa 1502/14).

Sąd zaznaczył, iż ubezpieczony pobiera od dnia 1 listopada 2010r. górniczą emeryturę w związku z osiągnięciem 50 lat i wykazaniem 25 lat pracy górniczej, przyznaną na podstawie art. 50a ust. 2 powołanej ustawy, która została ustalona przy zastosowaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 225,90% i uwzględnieniu do obliczenia części socjalnej 24% aktualnej wówczas kwoty bazowej. Niesporne między stronami było również, iż obecnie ukończył 55 lat życia i wykazał ponad 25 lat pracy górniczej, a zatem w ocenie Sądu, spełnił warunki do nabycia prawa do emerytury górniczej, o której mowa w art. 50a ust. 1, wobec czego organ rentowy niesłusznie odmówił mu prawa do tego świadczenia.

W dalszej kolejności Sąd I instancji stwierdził, iż odwołujący domaga się również, aby przy wyliczeniu wysokości nowej emerytury uwzględnić podstawę wymiaru dotychczasowej emerytury z uwzględnieniem jednak sposobu wyliczenia, o którym mowa w cytowanym art. 53 ust. 4 ustawy.

Zdaniem Sądu, ubezpieczony po przyznaniu prawa do emerytury górniczej w związku z ukończeniem 50 roku życia przepracował 30 miesięcy, zatem kierując się zaprezentowaną w powołanym wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2014r. wykładnią art. 53 ust. 4 omawianej ustawy, ma prawo do zastosowania korzyści w postaci 24% obowiązującej aktualnie kwoty bazowej w części socjalnej nowej emerytury.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji.

Apelację od przedstawionego orzeczenia wywiódł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości.

Powołując się na zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 50a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyznaniu ubezpieczonemu prawa do emerytury górniczej od dnia 1 maja 2014r. na podstawie art. 50a ust. 1 tej ustawy oraz zobowiązanie go do ustalenia wysokości tego świadczenia z uwzględnieniem jej art. 53 ust. 4 - skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu podniósł, iż ubezpieczony pobiera emeryturę górniczą przyznaną decyzją z dnia 29 listopada 2010r. na podstawie art. 50a ust. 2 powyższej ustawy w związku z osiągnięciem 50 lat życia i udowodnieniem 25 lat pracy górniczej, co jego zdaniem oznacza, iż wyczerpane zostały możliwości prawne ustalenia kolejnej emerytury górniczej, ponieważ spełnienie warunków określonych w art. 50a ust. 2 wyczerpuje przesłanki określone w ust. 1. Dla porównania organ rentowy powołał się na stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 5 marca 2013r. w sprawie sygn. III AUa 117/12 oraz w wyroku z dnia 7 listopada 2013r. w sprawie sygn. III AUa 2233/12.

Z uwagi na powyższe, w ocenie apelującego, brak również możliwości zastosowania przepisu art. 53 ust. 4 powołanej ustawy, który nie stanowi samoistnej podstawy do obliczenia wysokości emerytury, ale jest związany z ustaleniem prawa do świadczenia. Tylko zatem przy ustaleniu prawa do kolejnej emerytury jest możliwe zastosowanie tego przepisu (tak m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 października 2013r., III AUa 393/13 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 marca 2013r., III AUa 88/13).

Organ rentowy zarzucił nadto, iż uszło uwadze Sądu I instancji, iż w stanie faktycznym sprawy rozstrzygniętej powołanym przez ten Sąd wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2014r., ubezpieczony miał przyznane kolejne emerytury na podstawie różnych podstaw prawnych.

Ubezpieczony wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego w pełni zasłużyła na uwzględnienie.

Rozważania w rozpatrywanym przypadku rozpocząć należy od przypomnienia, iż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) wyznaczony jest przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010r., II UK 314/09, LEX nr 604214).

Inicjując niniejsze postępowanie decyzją z dnia 26 maja 2014r. - wydaną na wniosek z dnia 7 maja 2014r. o emeryturę, organ rentowy odmówił W. R. prawa do emerytury, powołując się na treść art. 50a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015r., poz. 748 ze zm.) oraz art. 24 tej samej ustawy, co oznacza, iż zakres postępowania wyznaczonego odwołaniem od powyższej decyzji, obejmował wyłącznie ocenę trafności odmowy przyznania prawa do przedmiotowego świadczenia, co z kolei wymagało zastosowania jedynie stosownych przepisów powołanej ustawy - określających warunki nabycia prawa do określonej emerytury, czyniąc niedopuszczalnym powoływanie jako podstawa rozstrzygnięcia przepisów art. 53 i art. 21 tej samej ustawy - regulujących kwestie związane z ustalaniem wysokości emerytury, jak też nie stanowiących podstawy do ponownego ustalenia wysokości emerytury.

Nie budzi tymczasem jakichkolwiek wątpliwości, iż ubezpieczony - w chwili obecnej - nie spełnia warunków do nabycia emerytury, o której mowa w art. 24 omawianej ustawy.

Z uwagi bowiem na przypadającą na dzień (...) datę urodzenia, bezspornie nie ukończył wieku emerytalnego wynoszącego 67 lat - zgodnie z ust. 1b pkt 20 owego przepisu.

Wbrew odmiennej ocenie Sądu I instancji, zdaniem Sądu Apelacyjnego - W. R. nie należy również do kręgu osób uprawnionych do przyznania emerytury górniczej na podstawie art. 50a powyższej ustawy, który w ust. 1 stanowi, iż górnicza emerytura przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) ukończył 55 lat życia;
- 2) ma okres pracy górniczej wynoszący łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 10 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1;
- 3) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Po myśli ust. 2 tego samego przepisu - wiek emerytalny wymagany od pracowników: kobiet mających co najmniej 20 lat, a mężczyzn co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, wynosi 50 lat.

Podkreślenia wymaga, iż w obecnym, tj. obowiązującym od 1 stycznia 2007r. stanie prawnym wyeliminowano pojęcie okresów zaliczalnych do pracy górniczej (w rozumieniu dotychczasowego art. 38 powołanej ustawy), obejmujących m.in. dawne okresy nieskładkowe - zaliczalne do pracy górniczej wymienione w art. 7 pkt 1a-c tej ustawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2012r., I UK 373/11, LEX nr 1215128).

Nadto, po uchyleniu z powyższą datą art. 48 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, brak również podstaw prawnych do zaliczenia okresu urlopu górniczego, który został wcześniej uwzględniony przy ustaleniu górniczych uprawnień emerytalnych w stanie prawnym obowiązującym przed 1 stycznia 2007r., w którym skorzystanie z równorzędnych z pracą górniczą okresów urlopu górniczego pozwalało nabyć górnikowi prawo do emerytury górniczej, zgodnie z art. 21 ust. 1-4 ustawy z 1998r. o

dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych w związku z art. 45 ustawy z 2003r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2012r., I UK 309/11, LEX 1165285).

Zaznaczyć nadto należy, iż jakkolwiek wspomniana ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - wśród rodzajów emerytur górniczych rozróżnia emeryturę górniczą bez względu na wiek i zajmowane stanowisko w przypadku wykonywania pracy górniczej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez co najmniej 25 lat przyznawaną na podstawie jej art. 50e ust. 1 oraz przewidzianą w przytoczonym art. 50a emeryturę górniczą bez względu na datę urodzenia górnika przyznawaną w obniżonym wieku (55 lub 50 lat) przy 10 lub 15-letnim okresie pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1 w ogólnym okresie ubezpieczenia górnika (20/25 lat), nie sposób zgodzić się z prezentowanym przez Sąd Okręgowy poglądem, iż świadczenie, o którym mowa w tym ostatnim przepisie, tj. górnicza emerytura, której uzyskanie wiąże się ze spełnieniem zarówno warunku odnoszącego się do osiągnięcia określonego w jego ust. 1 i 2 wieku oraz stażu pracy górniczej, w tym także okresu takiej pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1, w istocie dotyczy dwóch różnych świadczeń i osoba, która z chwilą ukończenia 50 roku życia nabyła prawo do górniczej emerytury na podstawie ust. 2 tegoż przepisu, po uzyskaniu wieku 55 lat uzyskuje uprawnienie do górniczej emerytury w oparciu o jego ust. 1.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego bowiem przewidziana w art. 50a górnicza emerytura, której nabycie ustawodawca wiąże z osiągnięciem stosownego wieku, uzależnionego od określonego okresu pracy górniczej przewidzianej w art. 50c ust. 1 - pomimo, iż warunki do jej uzyskania określono w dwóch odrębnych ustępach tego przepisu, faktycznie stanowi rodzajowo tożsame świadczenie.

W konsekwencji też ubezpieczony, któremu z chwilą osiągnięcia wieku 50 lat przyznano prawo do górniczej emerytury na podstawie ust. 2 omawianego art. 50a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. wobec wykazania okresu pracy górniczej wynoszącego łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 25 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1, po ukończeniu 55 lat życia - tylko z tej przyczyny - nie nabędzie prawa do górniczej emerytury przewidzianej w ust. 1 art. 50a, albowiem w istocie po jego stronie nie wystąpiły jakiegokolwiek przesłanki uzasadniające uzyskanie prawa do kolejnego świadczenia - nadal uzależnionego od wykazania okresu pracy górniczej wynoszącego łącznie z okresami pracy równorzędnej co najmniej 25 lat, w tym co najmniej jedynie 10 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1.

Nie sposób przy tym pominąć, iż z punktu widzenia samego prawa do jakiegokolwiek emerytury, art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie ma żadnego znaczenia, decydując jedynie o sposobie ustalenia wysokości tego rodzaju świadczenia, co nie stanowi jednak przedmiotu niniejszego postępowania, chociaż uwzględniając treść odwołania od kontrolowanej decyzji organu rentowego, wydaje się, iż wyłączną intencją ubezpieczonego stanowiło ponowne ustalenie wysokości przysługującego mu świadczenia - związane przy tym z faktem dalszego, tj. do dacie jego przyznania, podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Jednak również w tym przypadku powołany wyżej art. 53 nie znajduje zastosowania, albowiem zgodnie z art. 109 cytowanej ustawy wysokość emerytury określonej w art. 53 ulega ponownemu ustaleniu na zasadach określonych w art. 110-113.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Apelacyjny uznając apelację organu rentowego za oczywiście zasadną, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok orzekając jak w sentencji.

/-/SSA Gabriela Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA Antonina Grymel /-/SSA Lena Jachimowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM